

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Горач О.О., Балабанова І.О., Пелих Н.Л., Новікова Н.В., Каращук Г.В.

**СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ І
БЕЗПЕЧНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТА
ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ**

Навчальний посібник

Кропивницький - 2024

УДК 65.018
ББК 65.050.0

Горач О.О., Балабанова І.О., Пелих Н.Л., Новікова Н.В., Каращук Г.В. Системи управління якістю і безпеністю сільськогосподарської та харчової продукції / О.О. Горач, І.О. Балабанова, Н.Л. Пелих, Н.В. Новікова, Г.В. Каращук, Херсон: ХДАЕУ, 2024. 394 с.

Рецензенти:

Дударев І.М. – д.т.н., професор, в.о. завідувача кафедри харчових технологій та хімії Луцького національного технічного університету;

Бартків Л.Г. – к.т.н., заступник генерального директора з наукової роботи державного підприємства «Київський обласний науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації»;

Крамаренко Д.П. – к.т.н, доцент кафедри готельного і ресторанного бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця;

Жужа О.О. – к.с.г.н., доцент, головний агроном Південно-Східного регіону ТОВ «Лімагрейн Україна».

Навчальний посібник містить загальні відомості про системи управління якістю і безпекою сільськогосподарської та харчової продукції. Містить комплекс питань для самоконтролю, тестові вправи та практичні завдання.

Навчальний посібник адресовано здобувачам, викладачам вищих навчальних закладів з підготовки бакалаврів та магістрів спеціальностей 181 Харчові технології, 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва, агрономічних та економічних спеціальностей усіх форм навчання, а також учням професійних коледжів, технікумів, слухачам системи підвищення кваліфікації та перепідготовки.

ISBN

© Горач О.О., 2024

© Балабанова І.О., 2024

© Пелих Н.Л., 2024

© Новікова Н.В., 2024

© Каращук Г.В., 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ	8
1.1. Загальні положення в галузі управління якістю продукції	8
1.2. Вплив факторів та умов на якість товарів	15
1.3. Структура організації та розвиток менеджменту якості в економічно розвинених країнах	28
1.3.1. Сучасний стан теорії і практики менеджменту якості	35
1.3.2. Роботи Дж. Джурана з менеджменту якості	43
1.3.3. Роботи Ф. Кросбі з менеджменту якості	46
1.3.4. Роботи А. Фейгенбаума з менеджменту якості	48
1.3.5. Роботи К. Ісікави з менеджменту якості	50
1.3.6. Роботи Г. Тагучі з менеджменту якості	51
1.4. Стандарти ДСТУ ISO серії 9000	52
1.5. Спеціальні функції систем управління якістю продукції	60
1.6. Правила та порядок виконання функцій системи якості продукції	70
1.7. Документація систем управління якістю продукції	98
1.8. Прогнозування, планування та оцінювання рівня якості	107
1.9. Статистичний приймальний контроль якості продукції	128
1.10. Розвиток системи управління якістю та безпекою праці в умовах глобалізації ринку	138
РОЗДІЛ 2. СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕЧНІСТЮ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ НА ОСНОВІ КОНЦЕПЦІЇ НАССР	147
2.1. Основні визначення та поняття НАССР	147
2.2. Загальні принципи системи НАССР	158
2.3. Мікробіологічні критерії якості і безпеки харчової і біотехнологічної продукції	168
2.4. Підготовчі етапи розроблення плану НАССР	176
2.5. Принципи НАССР	199
2.6. Аналіз факторів ризику мікробного походження в критичних точках контролю в харчовій промисловості	218
2.7. Приймання, зберігання та транспортування продукції	232
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА	237
Практична робота 1	
Вітчизняний досвід міжнародної системи управління якістю	237
Практична робота 2	
Принципи оцінки систем якості та їх критерії	241

Практична робота 3	
Дослідження системи управління якістю продукції на підприємстві	251
Практична робота 4	
Стандартизація і сертифікація в управлінні якістю. Аудит якості	269
Практична робота 5	
Світова практика присудження нагород за якість	278
Практична робота 6	
Ідентифікація потенційного ризику або ризиків. Виявлення критичних контрольних точок у виробництві (принцип 2)	289
Практична робота 7	
Встановлення граничних значень для кожної критичної точки (принцип 3)	298
Практична робота 8	
Встановлення системи моніторингу для кожної критичної точки контролю (принцип 4)	304
Практична робота 9	
Встановлення коригувальних дій (принцип 5)	311
Практична робота 10	
Встановлення процедури перевірки (принцип 6)	318
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	324
СЛОВНИК ТЕРМІНІВ	370
ДОДАТКИ	381
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	384